

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ИЗВЕШТАЈ
за работата на ИАРМ за 2009 година

Извештај за работата на Институтот за акредитација на Република Македонија за 2009 година

I. Вовед

Врз основа на Законот за акредитација (“Службен весник на Република Македонија“ бр.120/09), Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) е јавна установа која врши работи и задачи на национално акредитационо тело во Република Македонија.

Акредитацијата е стручна постапка со која ИАРМ со доделениот сертификат формално ја потврдува оспособеноста (компетентноста) на телото да извршува определени задачи од областа на оценка на сообразноста. Воедно, акредитацијата е дејност од јавен интерес.

Во август 2005 година, Владата на Република Македонија ја усвои „Националната политика во областа на акредитација“ со која се утврдени главните цели и задачи, како и начинот на финансирање и акциониот план за нејзино реализирање.

Законската рамка на ИАРМ е определена со: Законот за акредитација; Статутот на ИАРМ; актите на Советот; актите на директорот на ИАРМ и останати записи.

Органи на ИАРМ се:

1. Совет
2. директор и
3. Одбор за надзор на материјално-финансиското работење.

Во рамките на процесот на акредитација, ИАРМ ги врши следниве активности:

- а. Акредитација на лаборатории за тестирање и калибрација
- б. Акредитација на тела кои вршат инспекција
- в. Акредитација на тела кои вршат сертификација

II. Реализирани активности на ИАРМ во 2009 година

1. Тековно работење

Во 2009 година Собранието на Република Македонија го донесе новиот Закон за акредитација, (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 120/09). Новиот Закон за акредитација беше изготвен согласно Регулативата на Европската Комисија бр. 765/2008; АСА - Преговори со Европската Комисија – Поглавје 3.01. – Слободно движење на стоките и Законот за установите. Новиот Закон за акредитација беше изработен во соработка со ГТЗ.

Во февруари 2009 година ИАРМ поднесе апликација за потпишување на договор со Европската организација за акредитација (EA) за взаимно признавање на акредитациите во рамките на Европската Унија. Апликацијата на ИАРМ се однесува за областите: инспекциски тела, лаборатории за тестирање и тела за сертификација на производи. Прелиминарната посета на оценувачкиот тим на EA, како дел од постапката за потпишување на договор за взаимно признавање - МЈА се реализира во периодот од 07-11.12.2009 година. Тимот за предоцена беше составен од Кристина Вадингтон (Финска), водечки оценувач и Карен Јенсен (Данска), оценувач. По завршувањето на прелиминарната оценка, тимот состави Извештај во кој се дадени забелешките од нивната оценка. ИАРМ во следниот период интензивно ќе работи на отстранувањето на

забелешките наведени во Извештајот, со цел потпишувањето на МЛА да се реализира во 2010 година.

а. Статус на акредитирани тела

Досега вкупно се акредитирани 45 тела за оцена на сообразност. На шест од нив акредитацијата им е повлечена.

Во 2009 година, на вкупно 15 тела за оцена на сообразност им е *доделена акредитација*:

Вид на телото	Име на телото	Дата
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	МАКИНСПЕКТ Д.О.О- Скопје	04.03.2009
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ГЕЗУП Д.О.О - Скопје	23.04.2009
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Алекс Стјуарт Д.О.О - Скопје	24.04.2009
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ЕЛКО ИНГ д.о.о.е.л - Струмица	01.07.2009
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ТАХО Скопје Д.О.О.Е.Л	03.09.2009
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Центар за истражувања, развој и континуирано образование (ЦИРКО)	26.10.2009
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	АПАВЕ СЕЕ	23.11.2009
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	ЈЗУ Центар за јавно здравје - Кочани	09.02.2009
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Универзитет "Св. Климент Охридски" Битола Научен институт за тутун - Прилеп	03.03.2009
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	ЈЗУ центар за јавно здравје - Битола	03.04.2009
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Градежен Институт "Македонија"- Скопје	03.07.2009
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	ЕКО МЕТАЛ – М ДОО- Скопје	15.07.2009
Лабораторија за калибрација МКС EN ISO/IEC 17025	Фармахем – Сервис ДОО	12.06.2009
Лабораторија за калибрација МКС EN ISO/IEC 17025	Аутомакедонија АД	18.06.2009
Сертификационно тело МКС EN 45011	ПРО ЦЕРТ – СКОПЈЕ	17.07.2009

Во 2009 година *повлечена е акредитацијата* на едно тело за оцена на сообразност:

Вид на телото	Име на телото	Дата
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ДООЕЛ " ЕНЕРГЕТИКА" - ВДС Струмица	26.10.2009

Во 2009 година, ИАРМ релизира 24 редовни *надзори на акредитираните тела*.

б. Обуки, работилници и семинари

Вработените на ИАРМ во текот на 2009 година учествуваа на низа обуки, работилници и семинари.

- ИАРМ во соработка со Германското Друштво за техничка соработка (ГТЗ) ја реализира еднеделната обука за телата кои се предмет на задолжителна постапка на акредитација како дел од постапката за овластување, согласно законската регулатива. Исто така, на обуката учествуваа вработени од ИАРМ и останати надворешни лица.
- Вработените учествуваа и на меѓународни обуки, како што се:
 - Курс за оценувачи на лаборатории (МКС EN ISO/IEC 17025) и Курс за оценувачи на инспекциски тела (контролни тела) (МКС EN ISO/IEC 17020) организирани од Акредитационото тело на Србија.
 - МКС EN ISO 22000 – Food safety management system – awareness seminar, организиран од Институт за стандардизација на Република Македонија.
 - Курс за водечки оценувачи за акредитација на лаборатории (МКС EN ISO/IEC 17025) и Обука за оценувачи при акредитација на лаборатории кои вршат тестирање на храна согласно МКС EN ISO/IEC 17025, организирани од Акредитационото тело на Босна и Херцеговина.

Од страна на Министерството за економија беа организирани и други обуки кои се во врска со прилагодувањето на законодавството на Република Македонија со законодавството на ЕУ.

в. Проектни активности

Во 2009 ИАРМ беше вклучен во реализацијата на пет меѓународни проекти:

Започнаа активностите предвидени со *ИПА Национален проект* (Инструмент за предпристапна помош, Компонента 1, Проект 3.01 Слободно движење на стоки – Инфраструктура за квалитет).

Со техничка помош (преку обуки) организирани од Секторот за централно финансирање и склучување на договори (CFCD), ИАРМ подготви Нацрт проектната задача (ToR) за рамковниот договор (FWC) за ангажирање на експерт за изработка на Проектна задача (ToR) за Договорот за услуги од Проектот. Договорот е реализиран со средства од ИПА (PPF - Project Preparation Facility). ToR и тендерското досие за Договорот за услуги од Проектот беа подготвени од експертот, г-динот Ерве Виале од Франција, кој престојуваше во ИАРМ во септември и ноември 2009 година. Реализацијата на Проектот се очекува да отпочне во 2010 година.

Од 2009 година ИАРМ е дел од оперативната структурата за децентрализирано управување со претпристапните фондови на ЕУ за РМ за првата компонента. За таа цел во ИАРМ:

- назначен е Виш програмски службеник/координатор на работна група во ИАРМ одговорен за подготовка и техничка имплементација на програмите/проектите од ИПА Компонента I при транзиција и градење на институции во рамките (ТАИБ),
- потпишан е оперативен договор,
- формирана е работна група за техничка имплементација,
- се учествува на состаноци, работилници и обуките организирани од Секторот за централно финансирање и склучување на договори (CFCD),
- се следат инструкциите од Прирачниците за внатрешни постапки на СПО за ТАИБ,
- се учествува во активности за добивање на акредитација на национално ниво (Јануари 2009) и добивање позитивна оценка од ревизорската мисија на ЕУ за пренос на надлежностите за децентрализирано управување за првата ИПА Компонента – ТАИБ (февруари 2009).

Вработените од ИАРМ учествуваа во следниве обуки организирани од CFCD: Workshop on Visibility and Awareness of EU Programmes and Development of Communication Plan; Clarification of the main responsibilities/duties of key bodies under DIS for Component 1 of IPA Legal framework as well as procedures to be applied in relation to MOP (Manual of procedures); Workshop on preparing ToR for framework Contract; IPA Project monitoring and evaluation and on the spot checks; Workshop on programming; Management of irregularities; Procurement; Eligibility of expenditures; Twinning and TAIEX instrument.

Во рамките на *ИПА Регионален проект* реализирана е оцена за прогресот на ИАРМ за периодот од 2007 до 2009 година, од страна на експертот Рожа Ринг – директор на Унгарскиот Институт за акредитација.

Во 2009 година се реализираа повеќе активности во рамките на проектот „Транспозиција на техничките прописи на ЕУ во македонското законодавство“ со *Германско Друштво за Техничка Соработка (ГТЗ)*:

- Се изработи новиот Закон за акредитација, објавен во “Службен весник на Република Македонија“ бр, 120/09. Новиот Закон за акредитација е усогласен со Регулативата 765/EU/2008.
- Беше организирана обука наменета за телата за оцена на сообразност, како и за оценувачите кои ИАРМ ги користи во постапките за акредитација.
- Се изработи нова интернет страница на ИАРМ.
- Исто така, отпочнаа со работа 6 (шест) секторски комитети формирани во рамките на проектот:
 1. Секторски комитет за електрика, електроника и електрични машини.
 2. Секторски комитет за опрема под притисок, пренослива опрема под притисок и челични градежни производи.
 3. Секторски комитет за лифтови и опрема за подигнување.
 4. Секторски комитет за градежни производи.
 5. Секторски комитет за возила.
 6. Секторски комитет за услови во кои се користи техничката опрема.

ИАРМ имаше скромно учество во *БЕРИС Проектот*, проект на Владата на Република Македонија и Светска Банка. Имајќи го во предвид застојот во активностите на овој проект, беше извршена ревизија на целокупниот проект од страна на претставници од Светска Банка, при што е констатирано дека ИАРМ ги исполнува условите за продолжување со реализацијата на овој проект. Како дел од активностите на овој проект во месец декември беше набавена канцелариска опрема за ИАРМ.

Во 2009 година отпочна со реализација и регионалниот проект “Промоција на региоалната соработка во југоисточна Европа на полето на инфраструктурата на квалитет“ наменет за Институтите за акредитација од Македонија, Србија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Косово, финансиран од *Германскиот институт за метрологија*.

2. Човечки ресурси

Во 2009 година во ИАРМ се реализираа 2 вработувања, 1 лице е вработено на работно место *Координатор за правни работи* и 1 лице е вработено на работно место *Самостоен референт – благајник*.

Исто така, во 2009 година листата на експерти значително се зголеми и заклучно со 31.12.2009 евидентирани се 44 експерти од различни области. Додека, на листата за оценувачи евидентирани се 64 оценувач, од кои 16 се водечки оценувачи.

Јавниот повик за пријавување на експерти и оценувачи во ИАРМ постојано е отворен.

3. Меѓународни и билатерални активности

Во 2009 година ИАРМ имаше повеќе *меѓународни* активности:

- ИАРМ активно ја следи и учествува во работата на Европската организација за акредитација (EA).
- Вработените од ИАРМ учествуваа во работата на Комитетите на Европската организација за акредитација (MAC, NHC, CC, IC и LC).
- Еден преставник од ИАРМ учествуваше при евалуацијата на Словенска Акредитација спроведена од тим за евалуација на EA.
- ИАРМ учествуваше во работата на Поткомитетот за трговија, индустрија, царина и даноци, како и во преговори за потпишување на PECA/ASAA со Европската Комисија.
- Во ноември 2009 година ИАРМ за првпат учествуваше во работата на ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), каде ИАРМ има статус на асоцијативна (придружна) членка.
- Во ноември 2009 година ИАРМ заедно со Министерството за економија, Институтот за стандардизација на Република Македонија и Бирото за метрологија потпишаа Меморандум за соработка.

Во мај 2009 година ИАРМ потпиша 2 меѓународни договори за *билатерална соработка*:

- Потпишани се билатерални Договори за соработка во областа на акредитацијата со Акредитационото тело на Косово и Акредитационото тело на Турција.

Во рамките на претходно потпишаните билатералните договори ИАРМ ги реализира следниве активности:

- Вработени од ИАРМ учествуваа на курсеви организирани од Акредитационото тело на Србија.
- Заеднички активности во рамките на регионалниот ИПА проект.
- Размена на експерти со акредитационите тела на Србија, Хрватска и Бугарија.

4. Соработка со државни органи на Република Македонија

ИАРМ учествуваше во работата на работни групи на Владата на Република Македонија, Министерството за економија, Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство:

- Ревизионен комитет за изработка на предлог Законот за возила и подзаконските акти
- Работна група за изработка на предлог Законот за органско производство

Во 2009 година, ИАРМ активно учествуваше во работата на Техничките комитети во Институтот за стандардизација на Република Македонија.

Во март 2009 ИАРМ потпиша договори за меѓусебна соработка со Институтот за стандардизација на Република Македонија и Бирото за метрологија.

Исто така, ИАРМ учествуваше во подготовката на договорот за соработка со Министерството за економија.

5. Промотивни активности

Во 2009 година беа одржани неколку промотивни настани:

- Во март 2009 година ИАРМ организираше промоција по повод доделувањето на Сертификатите за акредитација на телата за оцена на сообразност акредитирани во текот на 2008 година. Промоцијата се одржа во Клубот на пратеници.
- Во мај 2009 се организираше семинар за акредитација наменет за земјите од регионот (Србија, Бугарија, Грција, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Косово). Семинарот се организираше во рамките на активностите на проектот со Германскиот институт за метрологија.
- Во 2009 година, ИАРМ издаде 3 брошури од областа на акредитацијата кои имаат за цел промоција на акредитацијата и запознавање на пошироката јавност со придобивката од оваа активност, како и „Годишен извештај за работењето на ИАРМ во 2008 година“.
- Во декември 2009 година ИАРМ ја публикуваше новата интернат страница која беше изработена во рамките на проектот со ГТЗ (www.iarm.gov.mk). Новата интернет страница е објавена на два јазика (македонски и англиски) и на неа постојано се објавуваат новите информации од областа на акредитацијата, како и тековните активности што ги реализира ИАРМ.

Активностите на ИАРМ кои се реализирани во 2009 година се резултат на поддршката и соработката на ИАРМ со Советот на ИАРМ и Одборот за материјално-финансиското работење на ИАРМ и воедно создадени се услови за понатамошен развој и успешно работење на ИАРМ.

Директор
Д-р Трпе Ристоски
